TARİH Sınıf-9

OGM MATERYAL
ORTAÖĞRETİM GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

KONU EMEVİLER DEVLETİ (661-750)

Muaviye Dönemi (661-680)

Dört Halife'nin seçiminde, danışma yani istişare prensibi dikkate alınmışken Muaviye'nin siyasi mücadeleyle bu makama gelmesi, hilafet sisteminin özünde büyük değişikliklere neden olmuştur. Muaviye'nin, oğlu Yezid'i veliaht tayin etmesi ve halifeliğin el değiştirmesinde saltanat sisteminin ortaya çıkmasıyla yeni bir boyut kazanmıştır. Başkent Kûfe'den Şam'a taşınmıştır. Bu dönemde yapılan fetihler üç ana başlık altında toplanabilir:

Bunlardan **birincisi** Türkistan yönündeki fetihlerdir. Bu bölgeye yapılan seferler sonucunda Emevi orduları; Kâbil, Buhara, Nesef ve Baykent gibi yerleri ele geçirmiş ve büyük ganimetler elde etmiştir. Emeviler, bu savaşlarda Türgişler ile karşı karşıya gelmişlerdir. Fetih hareketlerinin yoğunlaştığı **ikinci** bölge Anadolu'dur. Muaviye; Bizans İmparatorluğu'na yapılan seferleri düzenli bir hâle getirmiş, İstanbul iki kez kuşatılmış ancak sonuç alınamamıştır.

Muaviye zamanında, deniz seferleri de yeniden başlamış, Rodos, Sakız gibi adalar alınmıştır.

Yezid Dönemi (680-685)

Yezid'in halife olmasıyla gerek halifeliğin Hz. Ali'nin soyundan devam etmesi gerektiğini düşünenler gerekse Emevilerin yönetiminden memnun olmayan diğer gruplar muhalif bir tutum sergilemiştir. Hz. Ali'nin oğlu Hz. Hüseyin de Yezid'e bağlılığını bildirmemiş ve Kerbela denilen yerde ailesi ve akrabalarıyla birlikte şehit edilmiştir.

Bu olayla beraber Müslümanlar kesin ayrılıklar yaşamıştır.

Abdülmelik Dönemi (685-705)

Yezid'in ölümünden sonra Abdülmelik iktidara geldi. Arapça'yı devlet ve hükümet idaresinde resmi dil olarak olarak kabul etmiştir. İlk resmi darphaneyi kurdurmuş; burada eskiden ülkede kullanılan Bizans ve Sasani sikkeleri yerine Emeviler'in idaresindeki ülkelerde geçen ve üstünde hiç resim bulunmayan tek örnek Emevi sikkeleri basılmıştır.

Velid Dönemi (705-715)

I. Velid'in halifeliği döneminde Horasan Valisi Kuteybe bin Müslim, Maveraünnehir Bölgesi'nde pek çok şehri fethetmiştir. Buhara, Semerkand ve Harezm gibi önemli Türk şehirleri onun zamanında Emevi hâkimiyetine girmiştir. Velid döneminde, Kuzey Afrika ve İspanya bölgesinde önemli fetihler yapıldı. Tarık bin Ziyad 711 yılında daha sonra kendi adıyla anılacak olan Cebelitarık Boğazı'nı aşarak İspanya'ya geçti. Tarık bin Ziyad, 711 yılında Gotları Kadiks Savaşı'nda mağlup etmiş ve sonrasında İspanya'nın fethi tamamlamıştır. Emeviler bölgeye 'Endülüs' adını verdiler. Emevilerin, Avrupa kıtasındaki ilerlemeleri 732 yılında Franklarla yapılan Puvatya Savaşı'nda İslam ordusunun yenilmesiyle Pirene Dağları'nda son bulmuştur. Fetihlerin durması, zamanla hanedan üyeleri arasındaki iktidar mücadeleleri ve uygulanan politikalardan memnun olmayan halkın isyanlarıyla Emevi Devleti zayıflamış ve Abbasiler'in isyanıyla da yıkılmıştır. Emeviler'in yıkılmasının nedenleri arasında; Kabilecilik anlayışının yönetime yansıması, haricilerin muhalefeti, Hz. Ali taraftarlarının muhalefeti, yönetimi ele geçirme mücadeleleri, Mevali olarak adlandırılan Müslümanların dışlanarak onlardan fazla vergi alınması yer alır.

Avrupa'da İslamiyet'in Yayılması

Emevilerden sonra Abbasi Devleti, Endülüs topraklarını merkezden gönderdiği valilerince yönetmeye başlamıştır. Ancak 756 yılında Emevi ailesine mensup Abdurrahman bin Muaviye Kurtuba'ya gelmiş ve yönetimi devralmıştır. Böylece 1031 yılına kadar varlığını sürdürecek olan Endülüs Emevi Devleti kurulmuştur. Endülüs Emevileri günümüzdeki bütün İspanya ve Portekiz topraklarına hâkim olmuştur. Endülüs Emevi Devleti'nin iç sıkıntılar yaşadığı dönemlerde Hristiyan İspanyol krallıklarının saldırılarıyla devlet topraklarının bir kısmını kaybetmiş ve daha sonra yıkılmıştır.

Bu göçler esnasında buradaki Müslüman ve Yahudilere, Osmanlı Devleti'nin büyük yardımları olmuştur.

Endülüs topraklarını tekrar ele geçirmeye başlayan Hristiyanlar, Endülüs medeniyetine duydukları hayranlık sebebiyle Arapça eserlerin tercüme işini teşvik etmiştir. Bu sebeple İspanya, Avrupalı öğrenciler için bir cazibe merkezi olmaya devam etmiştir. İslam medeniyetinin birikimlerinin Batı'ya aktarılmasını sağlayan tercüme faaliyetlerinin sistemli bir hâle gelmesi; XII. yüzyılın başlarında Tuleytula Başpiskoposunun Bağdat'taki Beytü'l-Hikme'ye benzer bir müessese kurmasıyla olmuştur. Müslüman filozofların, din ile aklı uzlaştırma yönündeki fikirleri büyük bir yankı uyandırmış ve Avrupa'da bir zihin inkılabı meydana gelmiştir. İbn-i Rüşd, Aristo üzerine yazdığı şerhlerden başka "Tehafütü Tehafüti'l-felâsife" adlı eseriyle Avrupa'da itibar edilen bir filozof hâline gelmiştir. Eserleri, Paris Üniversitesinde ve öteki akademik kurumlarda okutulan kitaplar arasına girmiştir.

Pirinç, şeker kamışı ve pamuğu İspanya'ya ve dolayısıyla öteki Avrupa ülkelerine ilk tanıtanlar Endülüs Müslümanlarıdır. Suyun buharlaşarak azalmasını önlemek için yer altından kanallarla naklini İspanya'da ilk defa Müslümanlar uygulamıştır. Avrupa'ya kâğıt üretimi için palamut ve hurma ağaçlarından katran elde edilmesini öğretenler de yine Endülüslü Müslümanlar olmuştur. İslam fetihlerinin Arabistan dışına taşınmasıyla İslam mimarisi fethedilen yerleri etkilemiş ve buradaki mimariden de etkilenmiştir. Endülüs Emevi Devleti'yle birlikte İslam mimarisi yeni bir boyut kazanmıştır. Kurtuba Camisi, Endülüs Emevi Devleti'nden günümüze kalan önemli mimari eserlerdendir. Kitabeleri bile Arapça yazılmış olan bu saraylara, Sevilla Alkazar'ı en güzel örnektir.

SORULAR

1. Emevi halifesi Muaviye ölmeden önce oğlu Yezid'i kendi yerine veliaht tayin etmiş, böylece Emevi hanedanlığının iktidarda kalmasını sağlamıştır.

Bu bilgilerden hareketle Emeviler dönemiyle ilgili aşağıdaki yargılardan hangisine ulaşılabilir?

A) Halifelik saltanat haline dönüşmüştür.
B) Fetih hareketleri durmuştur.
C) Irkçı bir politika uygulanmıştır.
D) Ekonomik gelişme sağlanmıştır.
E) Ayrılıkçı hareketler sona ermiştir.

Cevap: A

2. Emeviler döneminde;

I. İlk Arap parasının bastırılması,
II. Mevali politikasının uygulanması,
III. Arapçanın resmî dil ilan edilmesi

durumlarına bakılarak aşağıdaki yargılardan hangisine ulaşılabilir?

A) Ticaret faaliyetleri gelişmemiştir.
B) Diplomasiye önem verilmemiştir.
C) İslamiyet'in yayılışı hızlanmıştır.
D) İran'ın fethi tamamlanmıştır.
E) Milliyetçiliğe önem verilmiştir.

Cevap: E

3. Aşağıdakilerden hangisi Emevi Devleti'nin yıkılmasının sebepleri arasında gösterilemez?

A) Mevali anlayışını benimsemeleri
B) Fetihlerin durması
C) Arap milliyetçiliği
D) Abbasi ve Şiilerin faaliyetleri
E) Türkleri orduda kullanmaları

Cevap: E